

DEMOKRACIJA

Uredništvo: Trst, ul. Machiavelli 22-II - tel. 3-62-75
Uprava: Trst, ulica S. Anastasio 1-c - tel. 2-30-39
Goriško uredništvo: Gorica, Riva Piazzetta št. 18.
CENA: posamezna številka L 25. — Narodnina: mesečno L 100, letno L 1.200. — Za inozemstvo: mesečno L 170, letno L 2.000. — Poštni čekoval račun: Trst št. 11-7223.

Leto X. - Štev. 44

Trst - Gorica 2. novembra 1956

Izhaja vsak petek

VLADA MADŽARSKESKE OBLJUBLJA BISTVENE REFORME

Uporniki vztrajajo - Odložili bodo orožje šele potem ko odidejo Sovjeti - Skrajno nezaupanje do komunistične vlade in do Rusov

Dogodki si sledijo s takšno naglico, da posebno tedniku grozi, da bo vse, kar piše, v trenutku izida že zastarelo. Zato moramo povedati, da pišemo ta članek v tistem trenutku, ko je madžarska vlada dala upornikom že tri ultimata za prenehanje, ko je že sedemč povedala, da so uporniki odložili orožje in ko je že četrtič izjavila, da sovjetske čete zapuščajo Budimpešto, medtem ko je resnica ta, da četi v Budimpešti še vedno trajajo, da so deli predeli države v uporniških rokah in da je velika uganka, kaj bodo pravzaprav ukrenili Sovjeti.

Upor brez priprave

Radjske postaje in tisk satelitskih držav, katerim se je v začetku pridružil jugoslovski, so prve dni prikazovali upor v Budimpešti kot organizirani povalig »reakcije«. Edina izjema je bila Poljska, ki je po svojem komaj doživljenem izkustvu že vedela, kako je s tem. Obtožba je seveda bila iz trite izjava. Tekom dogodkov je postajalo in postaja vedno bolj jasno, da gre na Madžarskem za popolnoma iz lastnega ljudskega nagiba nastali izbruh, za katerim ni bilo voditeljev, ki bi ga pripravili, pač pa ta izbruh se je, osmi dan upora, še vedno išče voditelje, ki naj bi ga povežali v celoto, mu dali skupne in v trenutnih okoliščinah dosegljive cilje ter tako preprečili, da ne bi žrtve padle zaman in da se veličastni napor madžarskega ljudstva ne zruši — morda se bo komu zdelo pretirano, kar bomo zdaj povedali — zaradi svojega lastnega velikega zanosa.

Tako torej stojé stvari. Jasno je, da je pri tem nekaj odgovornosti pri zahodnih silah. Pri njih je madžarska povojna emigracija našla zatočišče. Niso je znale primerno presejati. Niso znale deset let držati živo ter pripravljeno primerno garnituro, podobno kot so to delali Sovjeti celih dvajset let z madžarskimi komunisti, ki so se zatekli k njim po padcu revolucije Bele Kuna iz lastne domovine. Pomanjkanje dalekovidnosti, ki bi bila tako v interesu madžarskega ljudstva, kakor tudi v interesu svobodne Evrope in sploh Zahoda, se mašuje.

Druge, neprimerno večja krivda pa leži seveda na strani same madžarske vlade. Kakor vsi totalitarizmi, je tudi madžarski komunizem podrl vse mostove za seboj. Zda, ko bi rabil osebnosti, ki bi pritegnile zaupanje množice in jih pomirila, take osebnosti nikjer ni. Po ulicah in vaseh Madžarske teče kri v meri, ki grozi, da bo presegla nujno potrebno in koristno.

Nagyjeve obljube

Poglejmo, kaj so do danes že dosegli uporniki. Prvič, postavili so na laž ponavljajoče se vladne napovedi o njihovi kapitulaciji. Se več iz dneva v dan se silili vladne oblasti na večje popuščanje. Najprej je bil postavljen nov vladni predsednik Imre Nagy. Toda prav on, katerega ime je bilo zadnje čase na ustih vsakega Madžara, je moral takoj po nastopu

podpisati dva dekreta: poziv sovjetski vojski naj nastopi in ukaz o ustanovitvi prekega sode. Danes Nagy prvo že preklucije. Pravi, da je to storil prejšnji tajnik madžarske komunistične partije, Goerz, po telefonskem razgovoru s Hruščevom še predno je on prevzel oblast. Stoji pa dejstvo, da so radlo, časopisje in sama vlada razglasili imenovana ukrepa, ki sta povzročila toliko zla in do skrajnosti razburila duhove, kot Nagyjevo delo. Zaupanje v Nagyja se je s tem omajalo, ljudje, ki so bili po letu 1945 tolikokrat izigrani, so začeli dvomiti tudi o njem, začeli so gledati v Nagyju in njegovih prijateljih navadne sovjetske figure.

Uporniške radjske postaje proglašajo zadnje dni, da Nagyjeva vlada ni nobena »patriotična« vlada, ker jo je postavila tuja okupacijska oblast in zahtevala vlado, ki jo bo postavilo madžarsko ljudstvo.

Pravkar povedano, je treba upoštevati, če hočemo razumeti, kako to, da so ostale brez pravega učinka tolike važne Nagyjeve obljube, ki so postopoma sledile ena drugi in so bile vedno večje. V nedeljo je Nagy sporočil, da je njegova vlada zahtevala takojšen umik sovjetskih čet z vsega državnega področja, da je sovjetsko poveljstvo že pristalo na umik sovjetskih oddelkov iz prestolnice, da je

vlada že odredila razpust politične in ustanovitve nove madžarske policije. Značke na uniformah madžarskih vojakov so zamenjali z znakom narodnega heroja Lajosa Kossuta in znova bodo praznovali kot narodni praznik dan 15. marec, ki jih spominja na leto, ko so prav ruske čete zatle upor madžarskega ljudstva, ki se je dvignilo proti reakcionarnim Habsburžanom. Nagy je priznal, da so zadnji dogodki prava ljudska vsta in je s tem postavil na laž vse, ki so trdili nasprotno. Vladnim četam je ukazal, naj ne streljajo, če niso napadene. Vodstvo partije je prevzel prezidij šestih oseb, ki ga vodi novi tajnik Janos Kadar. Ta bo v najkrajšem času sklical kongres partije, na katerem bodo sklepali o novih smernicah.

Na teh osnovah je bilo v soboto zvečer sklenjeno v Budimpešti premirje med tako imenovanim »dijaskim revolucionarnim odborom« in vlado. Toda bilo je kratkotrajno. Vsa odgovorna gnezda se niso dala in premirje se ni razširilo na deželo. V torko so sledile nove obljube in novo popuščanje. Imre Nagy je v imenu komunistov odstopil tudi od enostranskega političnega sistema. Obljubil je razpis novih volitev, na katerih bodo lahko nastopile vse stranke, ki so bile dopuščene v letih prvih vlad »ljudske fronte« po letu 1945. Obljubil je, da bo preosnoval tudi svojo sedanjo vlado, v kateri je že zastopana nekdanja najmočnejša madžarska stranka, stranka malih posestnikov, in da bo vanjo vključil tudi zastopnike ostalih madžarskih strank. Ponovil je, da se bo vlada zavzela za umik Sovjetov iz dežele, za vzpostavitev prave demokracije in narodne neodvisnosti, da ne bo nastopala proti upornikom, ki odložé orožje, da bodo padli borci pokopani z vojaškimi častmi.

Bodo te obljube zalegle? So Imre Na-

gy in prijatelji dovolj močni, da jih bodo izvedli, tudi če jih iskreno hočejo? Ključ za odgovor na to vprašanje leži v sovjetskih rokah.

Sovjetske izjave

Sovjetski zunanji minister Šepilov in Mikojan sta bila v Budimpešti sredi preteklega tedna. Sovjetsko stališče, ki je sledilo, je bilo sad njunega vtisa in odločitev. Videli smo, da so sovjetske čete nastopale proti upornikom, vsaj v Budimpešti, medtem ko so se v večini podeželja držale v vojašnicah, kjer jih tudi madžarsko ljudstvo, ki samo želi, da odidejo Rusi domov, ni napadalo. Toda medtem, ko je Nagy zagotavljal svojemu narodu, da se bodo Sovjeti takoj umaknili in da se bo umakalo, so v Moskvi izjavili, da se bodo sovjetske čete umaknile šele, ko bodo uporniki položili orožje, maršal Zukov pa je dejal, da morajo o umiku (Nadaljevanje na 2. strani)

SLOVENSKA DEMOKRATSKA ZVEZA V TRSTU

zvesta idealom svobode

POZDRAVLJA junaško požrtvovalnost in uspeh poljskih in madžarskih rodoljubov,

SE KLANJA spominu junakov, ki so z žrtvovanjem lastnega življenja pokazali, kako se narodi otrešajo suženjskih okov,

OBSOJA krvave nastope domačih in tujih nasilnikov, ki so z orožjem in ubijanjem hoteli zadušiti ljudsko voljo po boljšem in pravičnejšem življenju,

Z ZADOŠČENJEM UGOTAVLJA, da so pričeli rušiti komunistični totalitarizem prav delavci in mladinci, ki so bili vedno znanilci napredka, ne pa preteklosti in jim zagotavljajo, da bodo njihova dejanja večni kažipot vsem narodom in posameznikom, ki hrepenijo po idealih, za katere so se oni tako junaško zavzeli.

SIRSI ODBOR
SLOVENSKE DEMOKRATSKE ZVEZE

Vojna na Bližnjem vzhodu

Izraelske čete so napadle Egipt - Anglo-francoski oddelki ob Suez

Pred dvema tednoma smo napisali članek, v katerem smo se vprašali, ali bo na Bližnjem vzhodu izbruhnila vojna. Morda je bilo takšno vprašanje na prvi pogled nekam senzacionalno, toda danes je ta vojna že tu. Izraelske čete so vdrele čez egiptsko-izraelsko mejo in so v prvem zaletu prodrele globoko na Sinajski polotok. Izraelca in egiptska mesta so ponoči zavzeli v temo. Promet skozi Sueski kanal je ustavljen.

Pretekli torek je bilo, ko so razburkale svet prve novice o tem spopadu. V ostalem se je pa nevihta že dolgo pripravljala. Odkar je v Egiptu prišel na oblast Naser, je stalno podžigal arabski svet, napovedoval je likvidacijo Izraela. Ko pa je bilo zadnje dni ustanovljeno skupno vojaško poveljstvo egiptskih, jordanskih in sirskih čet in so tudi iraške čete že stale pripravljene ob Jordanski meji, da

vkorakaajo pri prvi potrebi na jordansko ozemlje, so Izraelci smatrali, da je skrajni čas, da poskusijo rešiti, kar se rešiti da. Videli so, da je Sovjetska zveza ta najnovejša pokroviteljica panarabskih teženj, trenutno zavzeta s skrbmi, katere ji povzročajo njeni evropski sateliti, da se je Naser onemogočil pri zahodnih velilah, pa so mislili, da je dozorel trenutek za drugačno rešitev arabsko-izraelskega spora, kakor je bila tista, kakršno je ustvarilo dosedanje nesigurno in z večnimi težkimi incidenti prepleteno premirje. Ocena političnega položaja je napeljala torej Izraelce do dejanja, ki je vključ vsem morebitnim olajševalnim okoliščinam in izgovorom prava preventivna vojna in postavlja Izrael v vlogo napadalca. Kot takega so ga zahodne sile tudi obsodile in pozvale, naj umakne svoje čete z egiptskega ozemlja.

Poročila, ki prahajajo s tega novega bojišča, ki je prineslo novo vznemirjenje v že itak dovolj nemirne in negotove čase, so še nejasna. Egipčani hvalijo sebe in svoje uspehe, medtem ko so Izraelci bolj zaprti. Najvažnejše pa je, da sta Velika Britanija in Francija videli v vojaških operacijah nevarnost za Sueski prekop in sta vna temelju pogodbe iz leta 1854 ter pravice držav, da skrbijo za svoje življenjske koristi pozvali obe vojskovalci se stranki, naj umakneta svoje oborožene sile 10 milj od prekopa. Dali sta jima 12 ur odloga za odgovor ter sta napovedali, da bosta v vsakem primeru, s pristankom Egipta ali brez, poslali na ozemlje Sueskega prekopa svoje vojaške oddelke. Ti vojaški oddelki so se menda v napovedanem roku tudi izkrcali in danes baje stojé ob Sueskem prekopu zopet francoski in britanski vojaki, ki se pa bodo umaknili, čim njihova navzočnost ne bi bila več potrebna.

Izrael je seveda sprejel ultimatum, ki bi pregnal Egipčane na drugo stran prekopa, ne pa tako Egipčani, ki so sklenili, da se Francozom in Britancem uprejo.

Vprašanje je prišlo pred Varnostni svet, ki ima pa tam, kjer so v vprašanju velesile, težko delo. Velika Britanija in Francija sta mu proti volji Združenih držav z vetom preprečili, da bi se vmešaval v nastali spor.

Znaki upora o KPI?

Zadržanje vodstva italijanske komunistične partije je izzvalo veliko in neprikrito nezadovoljstvo v krogih članstva in tudi vodilnih funkcionarjev. Togliattij očitajo, da slepo odobrava vsakokratno sovjetsko stališče, da kima zdaj Hruščevu prav tako kot je nekoč kimal Stalinu. Očitajo mu nadalje, da sta se skupno s Longom in drugimi vrhovi prav strahopetno izognila zasedanju skupščine, na katerem so razpravljali o položaju na Madžarskem. Niti eden komunistični poslanec ne ni oglašil, da bi obsodil poseg sovjetskih čet, ki na rabeljski način dušijo voljo ljudskih množic, ki bi morale

biti podlaga in temelj ljudske oblasti.

Posebno razočarani so razumniški krogi italijanskih komunistov. Uredniki dveh rimskih levičarskih dnevnikov, ki so član partije, so celo zahtevali, da se razčisti vprašanje neprimernega pisanja glavnega strankinega glasila »Unita«, ki je vse prej kot takšno, da bi v tem kritičnem trenutku utrjevalo upanje delavskih množic v komunizem. V nasprotju z uradnim stališčem partijskega vodstva so turinski komunisti celo s posebno resolucijo pozdravili poljske in madžarske komuniste, ki se bore za neodvisnost. Tudi druge partijske celice so sprejele in še sprejemajo protestne resolucije, v katerih očitajo strankinemu vodstvu kominfornizem. Množico se primeri članov, ki vračajo članske izkaznice in izstopajo iz partije, katere pokrovitelji so se izkazali za rable, ne pa za zastopnike ljudstva.

Kimavska in Moskvi pokorna politika vodstva italijanske KP je tudi povečala razlike, ki delijo KP od PSI, kajti Nenni je izrečno pozdravil požrtvovalnost in dejavnost poljskega in madžarskega ljudstva, posebno delavstva in mladine. Partijo resno ogroža razcep in vse posledice, ki so pri takih razpokah v navadi.

Vznemirjenje v satelitskih državah

Dogodki na Madžarskem so še bolj povečali vznemirjenje, ki ga je bilo opaziti v satelitskih državah že takoj potem, ko so Poljaki z uličnimi nastopi izsilili izpremembo nepriljubljene vlade.

V VZHODNI NEMCIJI, ki jo še vedno vlada Walter Ulbricht, se komunisti zavedajo, kako vroče jim tli pod nogami. Niso se pozabili berlinskega upora, ki se je nato tako hitro razplamtel po ostali deželi. Zato se hočejo zdaj pravčasno pripraviti, oziroma sploh v kal preprečiti vsak izbruh prave ljudske volje. Oblasti držé v stalni pripravljenosti 270.000 močredne vojske in policijskih čet. Obrambno ministrstvo je nadalje ukazovalo, da morajo, vse dokler traja sedanja napetost, v vojašnicah stalno prirejati politične ure in prikazovati vojakom dogodke na Madžarskem kot delo sfašističnih provokaterjev. Policijske oblasti posebej posebno pozornost dišajo, katerega se najbolj boje. Ulbricht je jasno povedal, da njegova vlada ne bo trpela nobenih demonstracij.

Na ČESKOSLOVASKEM hitijo zagotavljati svojo zvestobo Sovjetski zvezi. V tej državi niso doslej izvedli še nobene manifestativne rehabilitacije. Gottwald so sicer napadali, toda šele potem, ko je bil mrtev. Slansky, ki je bil svoječasno obsojen kot devianec, in Clementis, šef slovaških nacionalno usmerjenih komunistov, sta še vedno tam, kamor ju je spravila obsodba. Zapotocki in

Siroky vsaj zaenkrat ne kažeta, da bi nameravala odstopiti od stalinistične linije. V ostalem nas pa to ne sme presenečati, kajti Čehi v svoji zgodovini niso nikdar bili ljubitelji hrupnih nastopov, pač pa podzemnega dela. Zato je tudi ta navidezni mir na Češkoslovaškem lahko zelo varljiv.

V ALBANIJI naj bi po nekaterih vesteh, ki pa kasneje niso bile potrjene, prišlo do manjših uporov. Deželo, ki je posebno izpostavljena, vladajo na najostrejši diktatorski način. Sovjetska zveza tudi ne želi, da bi se to izpremenilo, posebno odkar je zgradila na albanski obali (otoku Sasseni) velika podmorska oporišča. Sovjetska zveza vidi v Albaniji svojo dragoceno predstražo in zato mora vladati v njej železna disciplina, posebno še, ko vedo, kako nepriljubljena je komunistična vlada med albanskim narodom in kako malo se je komunizem prijel tamkajšnje gospodarsko in tudi kulturno zaostale sredine.

V BOLGARIJI IN ROMUNIJI, ki sta za prvem pasom satelitskih držav, katere predstavljajo Vzhodna Nemčija, Poljska, Češkoslovaška, Madžarska in v stvari tudi Jugoslavija, prav tako ne kaže, da bi bilo na vidiku kakšno popuščanje. To je razumljivo. Ti državi bosta prišli na vrsto kasneje. Hrepenenje po svobodi je pač najprej in najmočnejše zajelo tiste, ki so najbližje deželah, iz katerih prihajajo svobodoljubne ideje in v katerih vidijo demokratske vzore.

Iz dežele, kjer „ni“ kulta osebnosti

Nas dragi tovariš Tito!

Zbrani na tem festivalu, z besedo poezija v njegovem naslovu, Te želimo pozdraviti s svetlobo, ki jo je v naših izgovorjenih stihih prižgala Tvoja ustvarjalna moč...

Zaobljubljamo se, da bomo sledili Tvoji roki, ki je odprla in odpirala vidike, brez katerih ne bi mogli rasti in žareti na naših tleh živi cveti poezije.

Plitvice, dne 25. avg. 1956.

Tako glasi pozdrav, ki so ga s Plitviškega festivala poezije poslali Titu jugoslovanski pesniki, ne morda v letu 1946, temveč v letu Gospodovem 1956!

Naravnost odvrtno klečeplazenje! Verjetno tudi Titu.

Na istem festivalu, ki je imel tudi delovni program, so jugoslovanski pesniki obsodili vsak diletantizma, brez obzira, če je »obremenjen z domačim podedovanim primitivizmom ali pa tujim nazadnjaškim razumevanjem poezije, stori vse novo, kar ni »uravnolovsko« ... To je bilo potem, ko so že zapeli pesniki

V deželah „pod“ kultom osebnosti

... ko krčimo jezik na trideset čarobnih rekov,

ko ugasne luč domišljije, ko nam dobri ljudje z lune adrekajo pravico na naš lastni okus,

res je, takerat nam grozi poživljenje. (Adam Wazyk l. 1955 v vodilni poljski književni reviji »Nova Kultura« v svoji »Pesmi za odrasle«)

Kje so torej prave pesniške osebnosti, kje so ljudje, ki se zavedajo svojega poslanstva in odgovornosti? Zadnji dnevi so prinesli odgovor dejani, pred tem pa so že dale isti odgovor pravkar navedene besede.

In koga mora biti sram?

Postopno, toda bistveno izboljšanje na Poljskem

V sedanji krizi, ki pretresa komunistično polovico Evrope je treba Poljskom vsekakor priznati, da so znali najti pravo mero in so tako komunisti kot nekomunisti začasnó, brez posebnih dogovorov in pogajanj, nekako po občutku sprejeli rešitev, ki je trenutno najboljša in brez velike katastrofe tudi edino možna. Komunistična vlada pri demonstracijah ni uporabila orožja, ni poklicala Sovjetov na pomoč, ker se je dobro zavedala, da bi s tem množice še bolj razjarila. Nasprotno, sprejela je njihove zahteve za svoje, in naslonjen nanje je Gomulka izsilil sprememo vlade, odstavitev stalinovcev, povratek sovjetskih čet v vojašnice, umik maršala Rokosovskega. Ni se uklonil, niti ko so se nenapovedani pripeljali v Varšavo sami kremeljski mogotci.

Proces destalinizacije in popuščanja prej togega totalitarizma se na Poljskem vtrajno nadaljuje. Pri tem je značilno, da so se Poljaki odločili za postopne ukrepe, ki zavzemajo s potekom časa širši obseg, kakor pa se je zdelo od začetka. Primer maršala Rokosovskega je zgovern. Najprej so ga na veliko sovjetsko jezo izpustili iz novega Politbiroja, ostal pa je obrambni minister in vrhovni poveljnik poljskih oboroženih sil. Ni minil dober teden dni in varšavski radio je sporočil, da je Rokosovski upokojen, načelnik obrambnega ministrstva pa je postal general Spychalski, ki je bil Gomulkov prijatelj in je tudi bil zaprt. Verjetno je sicer, da bo Rokosovski ostal še nadalje v Varšavi kot poveljnik oboroženih sil Varšavskega pakta, ki veže komunistične države, toda njegova funkcija je vse drugačna kot je bila prej, ko je veljal za nekakšnega poljskega »Gauleiterja«.

V ostalem je na Poljskem v teku obširna akcija za zamenjavo stalinističnih

upravnih in sindikalnih voditeljev. Tajnike partijskih odborov v Varšavi, Gdanjsku, Šečcinu in Lublinu so celo obdolžili, da se upirajo destalinizaciji. Gomulka, ki je prvotno imel že pretekli petek odpotovati v Moskvo, je to potovanje odložil, ker hoče prej videti, kako se bodo razvijali dogodki na Madžarskem. Baje je bil odlog tudi v zvezi s prepočasnim umikom sovjetskih čet v njihova oporišča, predvidena z Varšavskim paktom. Poročajo sicer, da so se medtem sovjetske čete že umaknile, toda Gomulka vseeno ni takoj odpotoval.

Na Poljskem so tudi izpustili vse obtožence v poznanskem procesu. V zaporu so pridržali le tri mladeniče, obsojene zaradi umora policijskega desetnika, ter 9 obtožencev iz drugega in 8 iz tretjega procesa, proti katerim bodo pa nadaljevali postopanje na novi podlagi. Izpuščenih je bilo skupno 94 oseb. Poljska vlada je tudi izpolnila svojo obljubo ter je izpustila poljskega primata kardinala Višinskega, ki se je že vrnil v Varšavo, kjer se je prikazal tudi ljudstvu, katerega je kratko nagovoril. Bil je ganljiv in dramatičen trenutek.

Uvedena je nadalje preiskava proti vsem osebam, ki so v dosedanjem obdobju nadzirale tajno policijo. Pričuje se, da bodo proti nekaterim visokim funkcionarjem te osovržene totalitaristične ustanove začeli sodni postopek.

Zanimivo je nadalje, da se je poljska vlada tako rekoč solidizirala z madžarskimi uporniki. Poljski list »Tribuna Ludu« je napravil odgovornost za madžarske dogodke slepoti Rakosičevega vladanja. Zahteve madžarskih dijakov so bile po sodbi časopisa demokratske in bi jih morali komunistični voditelji sprejeti.

VESTI z GORIŠKEGA

Pozdrav predsedniku republike

V soboto 3. novembra popoldne počasti Gorico s svojim obiskom predsednik republike, gospod Giovanni Gronchi, ki se bo naslednjega dne kot vrhovni predstavnik Italije poklonil žrtvam prve svetovne vojne, zemeljskim ostankom padlih bojevnikov v Sredpolju.

Ko gospod predsednik republike prihaja v Gorico, ki jo sestavljata dve narodnosti, ga goriški Slovenci toplo pozdravljamo in mu želimo, da bi se v sicer kratkem postanku med nami v Gorici dobro počutil in odnesel od tu najboljše vtise in spomine.

Gospod predsednik republike prihaja na Goriško z bivšimi italijanskimi bojevniki, povratniki s stotih bojišč! On sam je povratnik iz prve svetovne vojne. V drugem oziru pa je stalni borec za blagor svoje domovine, za demokracijo in za napredek.

Ob raznih priložnostih smo z veseljem slišali plemenite besede iz ust gospoda predsednika Gronchija, ko je poudarjal enakopravnost vseh državljanov, krajevno avtonomije, spoštovanje zakona in pravic državljanov.

Zlasti so pri nas prijetno odjeknile besede, ki jih je ob zadnjem svojem obisku v Trstu spregovoril v obzornosti pretiranega nacionalizma!

Slovenci na Goriškem, ki posledice takega pretiranega nacionalizma najbolj občutimo, ko nam je pred oči blaznja v javnih ustanovah naš materin jezik prepovedan, pozdravljamo pravično in pošteno demokratično osebnost gospoda predsednika republike, Gronchija, in verujemo, da nam bo pomagal ob dani priliki kot lojalnim državljanom slovenskega jezika.

Živel predsednik republike, Gronchi!

Zadnji seji občinskega in pokrajinskega sveta

Pretekli teden se je vršila zadnja seja goriškega občinskega sveta. Bila je bolj seja vsestranskega zahvaljevanja, pohvaljevanja in čestitk za trudno delo župana, odbora in svetovalcev.

Vsi skupaj so se namreč tudi med seboj odlikovali. Župan je tako prejel odlikovanje z zlato medaljo, starejši odborniki in svetovalci srebrno, ostali pa bronasto.

Pri nagovorih so padle tudi zanimive izjave. Tako je frontaški svetovalec g. Danko Suligoj klical k evropski skupnosti, sedaj ko vse hrepeni in dela po združitvi Evrope! Na Poljskem in na Ogrskem treska! Se Tito e naglo tekkel na varne Brione!... Ljudstvo, pretežno delavsko, se z vso silo upira komunističnim ljudskim oblastem.

Danes gre torej za osvoboditev Evrope od komunizma in šele nato za njeno skupnost v znamenju svobode in spoštovanja človeških pravic! Kajše za skupnost Evrope v obstoječih režimih!

Drugi svetovalec, g. Bratuž, je povedal zbrani gospodi pa, da smo si goriški Slovenci po petdesetih letih prvič in prosto lahko izvolili svoje zastopnike v mestni svet.

Župana so vsi hvalili, Slovenci in Italijani, socialisti in monarhisti itd. Od svoje strani ni bil seveda niti župan skop pohvalnih besed vsem, tudi slovenskim zastopnikom. In končno so si vsi skupaj privoščili nekaj dobre pijače!

Provincia ima 970 milij. dolga

Tudi goriški provincialni svet je zadnje dni zaključil svojo poslovno dobo. Brez medsebojnega pohvaljevanja in brez medalj. Medaljo je dala že sama ob sebi žalostna ugotovitev, da izkazuje proračun za prihodnje leto 198 milijonov lir primanjkljaja, medtem ko je pokrajinska uprava do danes najela že 780 milijonov lir posojila. Tako bo naša provinca imela prihodnje leto 970 milijonov lir dolga!

Zadnje dni so sovražniki naše samostojne steverjanske občine zopet živahno na delu. Gospodje Ivan Ciglič, Alojzij Gabrovac, Danijel Miklavž iz Ščadnega in Marijan Drufovka so vsi na nogah, da bi dosegli podpise za odpravo samostojnosti svoje lastne in naše občine ter jo priključili k drugi, čajé h goriški.

Nekateri od teh obiskujejo posameznike in jih nagovarjajo k podpisu neke listine, menda prošnje ali izjave za odpravo občine. Dogodek kot tak hudo razburja nas zavedne Steverjance, ki se nad takim početjem čutimo užaljene in seveda tudi ogrožene v svojih narodnih in občinskih pravicah, da smo svobodni in da sami upravljamo svojo občino. Tembolj se zavedni Steverjanci nad takim početjem zgražamo, ker nam mnogi trdijo, da jim goriški navedeni obiskovalci pravijo: »Je prišlo iz Gorice.« Te nejasne besede zapeljujejo ljudi v zmotu, ker v svoji nepoučenosti mislijo, da je to ukazala kakor goriška državna oblast in da so nekako primorani dati svoj podpis. Koliko je na tem resnice, ne vemo. Toda z ozirom na razburjenost, ki vlada v Steverjanu in da se zadeva dovoljenja za tak nastop navedenih štirih oseb razširi, se je zastopnik Slovenske demokratske zveze iz Gorice pozanimal na pristojnem uradu goriške kvesture in pri goriškem županu. Na kvesturi mu je pristojni funkcionar izjavil, da kvestura ni za tako stvar, to je za pobiranje podpisov, izdala nobene dovoljenja! Goriški g. župan pa je odgovoril, da o stvari ne ve ničesar več, kot samo to, kar so slovenski listi pred nekaj tedni pisali!

To vest sporočamo nekaterim Steverjancem, da se bodo znali ravnati in najmanj, kar jim svetujemo, je to, da zahtevajo pri dotičnih štirih izbris svojega podpisa!

»Če ne bo pomagala država — je dejal na zadnji seji predsednik dr. Culot — nastane mrtvilo.« Proračun so kljub temu odobrili z dvajsetimi glasovi proti šestim. Gospod Bratuž pa se je glasovanja vzdržal.

Naše ugotovitve in predlogi

Naša beseda k stvari je sledeča: mala provinca Gorica s svojimi 137.000 prebivalci, z malim kmetijstvom in malo trgovino ter z razmeroma malo industrio ne more živeti. Izhodišče najdemo samo v posebni deželni avtonomiji, za katero se Slovenska demokratska zveza nenehno že od maja 1947 bori!

Bodimo pa še bolj radikalni in zahtevajmo, da sloni javna uprava samo na občinah in na deželi. Ti dve ustanovi sta popolnoma zadostni in tudi povsem koristni. Prefektura in deželni svet so odvisni in zahtevajo preveč stroškov!

Druga ugotovitev pa je, da se goriški prosti pas tudi ni obnesel. Malenkostna industrija, ki je v okviru goriškega mesta nastala, ni rešila krize brezposelnosti, ni sanirala občinske in provincialne bilance, ni zadostila potrebam ljudstva, ki v mnogih ozirih strada.

Zato bodimo radikalni in kličimo posebno deželno avtonomijo!

VOLIVCI Slovenske liste z lipovo vejico!

Vabimo Vas, da se v soboto 3. novembra od 6. do 8.30 ure zvečer zglasite na Placuti št. 18, in sicer z osebno izkaznico zaradi podpisovanja naših kandidatnih list za občinske in provincialne volitve v Gorici.

GLAVNI VOLILNI ODBOR

Zopet gonja proti števerjanski občini

rom na razburjenost, ki vlada v Steverjanu in da se zadeva dovoljenja za tak nastop navedenih štirih oseb razširi, se je zastopnik Slovenske demokratske zveze iz Gorice pozanimal na pristojnem uradu goriške kvesture in pri goriškem županu. Na kvesturi mu je pristojni funkcionar izjavil, da kvestura ni za tako stvar, to je za pobiranje podpisov, izdala nobene dovoljenja! Goriški g. župan pa je odgovoril, da o stvari ne ve ničesar več, kot samo to, kar so slovenski listi pred nekaj tedni pisali!

To vest sporočamo nekaterim Steverjancem, da se bodo znali ravnati in najmanj, kar jim svetujemo, je to, da zahtevajo pri dotičnih štirih izbris svojega podpisa!

S podpisi ne bodo opravili ničesar

Toda nasprotniki naše občine ne bodo s temi podpisi opravili ničesar, ker je proti njim sam zakon štev. 383 od 3.3.1934, ki v svojem 30. členu določa, da je združitev dveh občin izpod 2000 prebivalcev mogoča, kadar so za to dani topografski pogoji. Sicer pa, da mora o tem sklepati le občinski svet obeh občin.

To smo dolžni povedati, ker smo slišali, da ima nekdo namen doseči, da se razpisane volitve odloži!

Stevejanci, spomenik našim žrtvam druge svetovne vojne, ki stoji pred našo cerkvijo in pod slovensko lipo, na katerem je ovekovečenih nad 70 najboljših Stevejancev, nas opominja, naj ne izdajamo zlote svobode in prostosti, ki smo jo dosegli s prelivanjem njihove krvi! Pred tem spomenikom, ki nam je najdražja svetinja, prisegemo te dni zvesto bomo veliki ideji svobode in pravičnega sožitja ter miru med nami!

Gorje mu, ki se teh hvalečnosti do naših mučnikov ne zaveda!

Zavedni Stevejanci

GOSPODARSTVO

V KLETI. Po končanem tako imenovanem burnem vrenju mošta se začne tiho vrenje, kar opazimo, če pristavimo na vohu uho in slišimo šumenje v sodu. Tudi pri tem tišem vrenju mora biti v kleti zadostna toplota, to je od 10 do 20 stopinj. Če ni te toplote, vino ne bo povrelo in bo v njem ostal sladkor, ki bo kvarno vplival čez leto. Taka vina se rada skisajo, ko nastopi toplota. Ko vino popolnoma povre, napolnimo sode do vrha. Če pa smo v mošt dodali pripomočke za vrenje, to je metabisulfit ali žveplenokislj amonijev fosfat, bo prav, da vino čimprej pretočimo in pri pretakanju dobro prepračimo, da tako odzvamemo vinu duha po žveplenem vodik (duh po gnilih jajcih). Sod, v katerega bomo vino pretočili, moramo zažveplati z enim trakcem na tri hektolitre. Žveplenjem odzvamemo prej omenjeni neprijetni duh. Črna vina, ki so bolj bogata na skupni vinski

PRAVICA DO OPCIJE

Na podlagi St. Germainške mirovne pogodbe (l. 1919) in Rapalske pogodbe med Italijo in Jugoslavijo (l. 1920) je Italija razširila svoje državne meje od Červinjana, Krimina in Kamina do Tromeje nad Ratečami, Triglava in Sneznika. Tako je razširila svojo suverenost tudi na 500.000 Slovencev in Hrvatov, ki so postali italijanski polnopravni državljani.

Se tekom zadnje svetovne vojne, ko je bilo leta 1943 že verjetno, da bo pretežen del Julijske krajine prišel pod Jugoslavijo, in pozneje, v letih 1944, 1945 in 1946, je mnogo italijanskih državljanov slovenske narodnosti zapustilo svoja stara bivališča in se preselilo na Tržaško, Goriško ali v Videm. To so storili, da ne postanejo jugoslovanski državljani, ko bodo ti predeli, kjer so do tedaj živeli, prišli z mirovno pogodbo pod Jugoslavijo in da ohranijo italijansko državljanstvo. Ali preselili so se tudi zato, da se izognejo totalitarnemu komunističnemu režimu in da uživajo demokratične svobode kot ostali italijanski državljani na Tržaškem, Goriškem in Videmskem. Tem ljudem ni šlo za gospodarsko špekulacijo. Oni so pustili v onih letih še pred mirovno pogodbo vse svoje nepremično premoženje, velik del premičnin, vse svoje poslovne zveze in vpeljane kmetije, posestva, trgovine in obrti v svojih starih bivališčih.

V novih krajih so se nastanili tako, da

niso prišli nikomur na breme. Vsak si je preskrbel sam svojo ekstenso in danes vsi, brez izjeme, sodelujejo kot aktivni faktorji v sklopu italijanske gospodarske delavnosti.

Ko je pariška mirovna pogodba stopila 15. septembra 1947 v moč, je prinesla v členu 19. ono zloglasno določbo, da postanejo državljani države, kateri se o zemlje odstopi, vsi italijanski državljani, ki so imeli ob vstopu Italije v vojno (10. junija 1940) na odstopljenem ozemlju svoje bivališče, ne glede na to, ali so oni 15. septembra 1947 še tam bivali ali ne in celo oni, ki so se med vojno ali takoj po vojni že izselili, samo da ne postanejo državljani nove države.

Zato so italijanski državljani, ki so se izselili iz odstopljenih področij, optirali in izjavili, da hočejo ohraniti italijansko državljanstvo.

Toda zgodilo se je, da je Jugoslavija prvotno odklanjala opcije za Italijo na podlagi točke 2. čl. 19., ki se glasi, »da imajo pravico do opcije le oni italijanski državljani, katerih običajni jezik je italijanski«. Ta določba je bila sprejeta v mirovno pogodbo na zahtevo jugoslovanske delegacije na pariški konferenci. Z njo je hotela Jugoslavija preprečiti, da bi se italijanski državljani, ki govorijo običajno slovenski, pa bili oni nekomunisti ali ne, odtegnili jugoslovanski državljanjski zvezi in obvezam do jugoslovanske države. Slo je tedaj jugoslovanskemu režimu za to, da obdrži vsaj pravno politično in druge begunce v svoji odvisnosti v formalni zvestobi do države. Ali kmalu je jugoslovanski režim uvidel, da je protidržavnim in režimskim koristim odrekati pravico do opcije za ohranitev italijanskega državljanstva ljudem, ki so že zapustili odstopljeno ozemlje, se izselili v Italijo in ki nočejo nič vedeti za Jugoslavijo. In tako je prišla jugoslovanska oblast ugodno reševati optičke prošnje za Italijo tudi slovenskim proslcem. S tem se je odrekla oni nenaravni in nedemokratični določbi čl. 19. mirovne pogodbe, glasom katere ne bi noben slovensko govoreči italijanski državljan smel ohraniti svoje italijansko državljanstvo.

Toda Italija je dosegla z dogovorom Sforza-Ivekovič, da je Jugoslavija priznala tudi njej pravico sodelovati o optičkih prošnjah. In tako se je zgodilo, česar ne bi bili nikoli pričakovali: da je rimsko ministrstvo za notranje zadeve kontestiralo pravico opcije okoli 100 optantom, češ da njih običajni jezik ni italijanski, ampak slovenski.

Tako je Rim izkoristil določbo o običajnem jeziku, ki je imela ščititi izključno Jugoslavijo pred optičkami za italijansko državljanstvo in za Italijo.

(S še nadaljuje)

Vlada madžarske obljublja bistvene reforme

(Nadaljevanje s 1. strani)

sovjetskih čet iz Madžarske sklepati vse članice Varšavske obrambne pogodbe, iz česar sledi, da je s tem odrekal Madžarom pravico, da bi odločali o tem vprašanju. Pr. družila so se tudi poročila o sovjetskih oddelkih, ki naj bi čakali na Madžarsko iz Češkoslovaške, Rutenije in Rumunije.

Ali je torej kaj nenavadnega, da so uporniki podvomili v iskrenost, se čoli pa v učinkovitost Nagyjevih obljub in so s svoje strani odgovorili, da ne položijo orožja prej, predno Sovjeti ne zapustijo madžarskega ozemlja? Razširilo se je mnenje, da hočejo Sovjeti z Nagyjem in njegovimi obljubami samo pridobiti na času.

Dve stališči

S tem je bil krog zaključen. Vsaka stran vztraja pri svojem. Na sovjetski strani je to vprašanje prestiža in zunanjepolitičnega interesa, na strani madžarskih rodoljubov pa vprašanje življenja in smrti, kajti kdo jim jamči, da ne bo po odložitvi orožja nad njimi znova zagospodarila tajna policija in da ne bodo trumoma romali v Sibirijo, če se jim ne zgodi morda celo kaj hujšega?

Pravijo, da je bil v ponedeljek in torek Mikojaan zopet v Budimpešti. Upajmo, da je prišel do prepričanja, da je treba popustiti, da je spoznal, da nima smisla poglabljati in polniti s krvjo jarka, ki že razdvaja Sovjetsko zvezo od madžarskega ljudstva. Madžarskim rodoljubom, ki stopajo v obdobje, ko bodo morali paziti, da v politiki in za zeleno mizo ne izgubijo to, kar je bilo pridobljeno z največjim žrtvami idealistov na ubah, pa želimo, da jih pri tem spremljata močnost in sreča.

AVTOTAKSI

Marko Kovačič

GORICA - VIA A. MANZONI 16 - TEL. 22-44

Se priporoča za prevoz potnikov po Goriškem in v Jugoslavijo

NOVICE IZ SLOVENIJE

POCENITEV GOSTINSKIH USLUG V TURISTIČNI SEZONI PRIHODNJEGA LETA

Za prihodnje leto so določili, da bodo v turistični sezoni pocenile gostinske usluge za 15-20 odstotkov, premije penzionsko-gostinskih podjetij pa povišali od 10 do 25 odstotkov. Tako upajo, da se bo turistično gibanje povečalo. Dunajski listi pa ugotavljajo prav nasprotno, da se bodo stroški za letovišarje samo še povečali.

NOV MOST ČEZ SAVO

Čez Savo pri Podsedu in dalje do Samobora, blizu meje med Hrvaško in Slovenijo, bodo zgradili velik most in tako končali dela na avtocesti Ljubljana-Zagreb-Beograd. Most bo dolg 320 m, visok nad reko pa 100 m.

NOVA TOVARNA KOLOFONIJE NA HVARU

V mestu Starigradu na otoku Hvaru je začela obratovati nova tovarna kolofonije in terpentina. Ta dva proizvoda pridobivajo iz borove smole, ki je na otoku naberejo 100.000 kg na leto. S posebnimi kislinami bodo v bodoče pritisli dreve, da bo izločalo večje količine smole.

NOVA GIMNAZIJA

V začetku meseca oktobra so razpravljali o novi preureditvi gimnazije. Do sedaj je gimnazija veljala le kot priprava na univerzo, sedaj pa hočejo, da bi se že v gimnaziji dijaki učili nekaj konkretnega, ker ne morejo vsi obiskovati univerze. Na ta način bi se po ukrepih, ki jih predvideva reforma gimnazije, razvijal

pouk v treh oblikah: obvezni pouk, izbirni in svobodni pouk. Obvezni pouk bi temeljil na učnem programu in naerbi, ki bi bil tudi enoten za vse gimnazije v državi. Ta vrsta učenja bi pripomogla, da bi učenci med šolanjem pridobili dialektično marksistično naziranje o svetu. Program bi bil pa tak:

a) Skupina prirodnih znanosti s predmeti: biologija, fizika, kemija, matematika, tehnično izobraževanje, telesna in zdravstvena vzgoja, etično in politično izobraževanje ter jeziki;

b) Skupina humanističnih znanosti s predmeti: materinski jezik in književnost, zgodovina z elementi razvoja umetnosti in tehnike, sociologija in politična ekonomija, zgodovinski in dialektični materializem.

Pouk na izbiro bi veljal za neobvezne predmete in bi prispeval predvsem k usmerjanju učencev in njihovem temeljnemu spoznavanju posameznih znanstvenih področij.

SESTANEK JUGOSLOVANSKO-SOVJETSKE TEHNIČNE KOMISIJE

29. septembra so se v Beogradu drugič sestali predstavniki jugoslovanske-sovjetske tehnične komisije. Razpravljali so o zamenjavi znanstvene in tehnične dokumentacije in o predlogih izmenjave strokovnjakov.

OBRTNI MOJSTRI NA SPECIALIZACIJI V TUJINI

Zveza obrtnih zborec Jugoslavije je poslala v Zahodno Nemčijo 6 obrtnih mojstrov, da se specializirajo v oblaganjem sten z linolejem.

STRAH = bolezen civilizacije

Besedo ima najprej statistika. Ta nam pripoveduje, da se je v zadnjih sto letih življenjski strah precej povečal. V Združenih državah in v Zahodni Evropi boluje vsak peti človek na določenih obdobjih strahu. Zelo verjetno je, da so ti bolezenski pojavi na oni strani Jelezne zavese še neprimerno večji. Krivdo za to pojave si delijo mnoge današnje okoliščine, ki jih v prejšnjih časih ni bilo ali pa so nastopale v lažjih oblikah. Moderni delovni tempo, hrup današnjega mestnega življenja, finančne in poklicne negotovosti, strah pred novimi vojnimi zapletitjati, tajna policija in njene metode, revolucionarna vrenja i. p.

V mirnih deželah na severu Evrope, v Avstraliji in tudi še po nekaterih predelih sveta so normalni pojavi strahu redkost. V Kalabriji n. pr. prihaja na 1000 prebivalcev komaj en primer živčnega strahu.

Ali je strah normalna zadeva? Odgovor je lahko samo pritrdilen. Prvi krik novorojenčka je že znamenje strahu. Nov znanjenec, ki je zašel v njemu neznan svet. Vsakokrat, kadar se moramo za nekaj odločiti, se sam po sebi pojavi občutek strahu. Ali bo odločitev pravilna ali ne? Brez občutja, brez spoštovanja, brez strahu pred neznanim si je nemogoče zamisliti napredka, ker bi več ali manj vsi zaspali na slovorikah.

Pri umsko bolnih ljudeh, pri katerih so strah nekega odstranili, ni nobene želje in nobene volje več. Izgubljajo se kot telo brez duše. Če bi jih ne prisilili, da sprejemajo hrano, bi pomrli od lakote.

Kdaj občutek strahu ni več normalno? Kadar z njim pretravimo ali če postaja celo nesmiselno! So ljudje, ki vstajajo ponoči tudi po večkrat, da se prepričajo, ali so zaprli plin ali zaklenili vsa vrata. Ni malo vseučiliških profesorjev, ki jim pred slušatelji zamre beseda na ustih iz golega strahu, ali bodo to, kar mislijo, tudi pravilno izustili.

Mnogi, drugače prav nič boječi meščani, se pogosto prijemajo za notranji žep, da se prepričajo, ali je listneca še na svojem mestu.

Mejo med normalnim in nenormalnim občutjem strahu je vsekakor težko potegniti. Če neka mati preživi nedeljo in strahu za sina, ki se je odpravil z motorjem na izlet, potem je to v današnjih časih razumljivo. V ostalem pa se je izkazalo, da ženske mnogo bolj trpijo na občutju strahu od moških. Pa ne morda zato, ker imajo kot šibkejši spol manj fizične odporne sile, pač pa zato, ker so že po naravi občutljivejše.

Strah pa ni zgolj psihične prirode. Večina obolenj vpliva normalno posredno na središče strahu v možganih. Kakor lahko udarec po glavi povzroči kronično živčnost strahu, tako tudi navadno hripavo ali napad astme spremlja občutek strahu. Če bolnik trpi na lažjem občutju strahu, se mora potruditi, da najprej ozdravi svoje prvotno obolenje. Kakor hitro se mu to posreči, bo izginilo občutek strahu samo po sebi.

Brez vzrokov, občutja strahu ni. Če ne vemo, od kod strah prihaja, potem pa njegovega izvora nismo izsledili. V takih primerih opravlja psihoanaliza koristno delo. Vse dokler ni v možganih kakih okvar, je več ali manj hitro ozdravljenje vedno mogoče.

Gotovo imamo danes tudi nekaj takih poklicev, ki pospešujejo občutek strahu in v takih primerih je zdravljenje zelo težko. Največkrat mora prizadelet, poleg velike odgovornosti, vso svojo pozornost neprestano sekundo za sekundo posvečati svojemu delu. Tako je n. pr. življenje radiotelegrafistov, telefonistov, preciznih mehanikov itd. Ti ljudje se morajo pač potruditi, da se po končanem delu temeljito odpočijejo.

Bojazljivi ljudje v življenju ne zao-

stajajo. Nasprotno: strah nas priganja na vedno boljše izvrševanje dolžnosti. Bojazljivi ljudje neprimerno več storijo in doprinašajo od apatičnih narav. Vsakdo pa se mora skrbno izogibati, da svojega občutja strahu ne nažene v bolezenski pojav.

Ce smo v strahu, da bolujemo na želodčni oteklini in o tem razmišljamo dan in noč, se kaj lahko zgodi, da se nam končno v resnici tudi pojavi tako obolenje. V takih primerih preganjamo strah s počitkom, s sportom ali s spremembo prehrane. Morda pa je še najbolje, da obiščemo zdravnika.

Mnogi preganjajo strah s cigaretami in celo z alkoholom. Tobak res prinaša trenutno olajšanje, alkohol pa je preganjanje hudiča z belcebubom. V resnici ni alkoholičar, ki ne bi trpel na občutju strahu. Uživanje alkohola pa to občutek samo še veča.

Skratka: strah je normalna zadeva. Lahko pa postane tudi nenormalna, in v takih primerih je skoraj vedno ozdravljiva. Na noben način pa se ne puščamo terorizirati od strahu.

Kako je s prodajami na obroke

Italijanske gospodarstvenike je že pred časom zaskrbel vedno širši razvoj prodaj na obroke, ki navajajo ljudi k večji potrošnji, medtem ko je za uspešni gospodarski razvoj potrebna čim večja štednja, s katero se zbirajo novi kapitali in omogočajo nove gradnje, oziroma obnove starih naprav. Poleg tega takšne prodaje v Italiji sploh niso posebej zakonito širjene, kar so v ostalem storile že vse napredne države. Povsod je namreč predpisano, koliko mora kupec najmanj

plačati ob sklenitvi nakupa. S tem se vsaj tiste, ki nimajo niti minimalnih sredstev, odvrne od tega, da bi prevzeli nepremišljene obveze računajoč samo na svoje bodoče prejemke.

Vsi ti pomisleki so imeli za posledico, da je ministrstvo za industrijo letos spomladi imenovalo posebno komisijo z nalogo, da prouči vprašanje obročnih prodaj potrošnih dobrin v Italiji in predlaga nato ministrstvu ukrepe za ureditev teh poslov. Tudi to je bilo objavljeno prvo poročilo te komisije, ki se nanaša na strukturo prodaj na obroke. Iz poročila izhaja, da je v razmerju do vseh sklenjenih nakupov procentualno največ nakupov na obroke v Rimu, po vrstnem redu sledita Milan in Neapelj. Skoro pri vseh takšnih kupcih zaračuna prodajalec poleg običajne bančne obrestne mere za kasnejša plačila še poseben dodatek na ceno. Ta dodatek znaša 5-10 odstotkov. Ker je odplačevanje predvideno v največ primerih na 10-12 mesečnih obrokov, pomeni to, da plača kupec pri nakupu na obroke za isti predmet 8-16 odstotkov več kakor pa bi plačal, če bi kupil blago proti plačilu v gotovini.

V gospodarskem središču kot je Milan, kjer so dohodki posameznikov sorazmerno večji, se povprečna višina mesečnih obrovov suče od 5000-10000 lir, v uradniškem mestu kot je Rim pa je sorazmerno nižja in znaša 3000-5000 lir. Presenetljivo pa je, da je anketa odkrila, da pride samo pri 4-6 odstotkih obročnih prodaj pri odplačevanju do težav in nerediteljnosti, ki imajo za posledico izgube.

Normalni potek prodaj na obroke je torej v Italiji mnogo solidnejši in so kupci veliko manj lahkomiselni kot pa so strokovnjaki prvotno domnevali.

Oblaki prahu zastrupljajo Pariz

PARIŠKO PISMO

To, kar danes označujemo pod besedo »Veliki Pariz«, je orjaška celota, ki jo sestavlja mesto Pariz v ožjem pomenu besede in številna naselja bližnje in daljnje okolice s skupnim številom prebivalstva skoraj šest milijonov. Ta Pariz ni samo upravno, trgovsko in finančno središče, mesto diplomacije in tujeskega prometa, pač pa domuje v njem orjaška industrija. Po ulicah in cestah drvi avtomobili in avtobusi v stalno naraščajočem številu.

Plini izgorlega bencina in olja se družijo s tistimi, ki se vlečejo iz vitkih tovarniških dimnikov in lokomotiv na tovarnih postajah. Stalno duši to ogromno mesto težak oblak plinov, katerega težo ocenjujejo na dvajset do trideset milijonov kilogramov.

Ljudje, živali, rastline in celo kamene je žrtev okuženja pariškega ozračja. Oblasti si z odstranjevanjem tega zla stalno bori glave. Ne morda zato, ker ne bi se zavedale, da je mogoče dva povzročitelja te zračne nesnage izločiti: tovarniške dimnike in lokomotive. Ne bi bilo treba drugega kakor čim hitreje elektrificirati še preostale proge in tovarne premestiti na deželo. Seveda bi to stalno precej milijard frankov, in ko gre za take izdatke, se države med seboj v mnogem ne razlikujejo.

Povsem normalno je, da država izdaja ogromne vsote za vojaške namene, če pa pride minister za neumno mislijo, da bi potrošili prav take zneske za premestitev industrijskih obratov, bi se tak minister kaj hitro poslovil od svojega ministrskega naslanjaja. Za take ugotovitve je seveda potrjevanje v Parizu čisto odveč.

ker tudi tam pri vas verjetno s takimi stvarmi ni drugače.

Dejansko ograža zlasti z žveplom prenasilen zrak ljudi in živali, in kakor so ugotovili strokovnjaki, tudi mnoge stavbe. Na stolpih znamenite cerkve Notre Dame so morali prenoviti kamen za kamnom, ker jih je napadla bolezen, ki jo pripisujejo z žveplom okuženemu ozračju. Prav tako kažejo tudi nekateri spomeniki znake obolenosti.

Nadalje so ugotovili, da ultravijolentni žarki ne morejo prodirati skozi debele plasti sopen, ti pa so najhujši sovražniki bolezenskih klic. Pariški mestni očetje se tolažijo, da je London v tem oziru še na slabšem. Zato so se posamezniki med seboj posvetovali, kako bi preskrbeli svojima prestolnicama nekaj več kisika.

Nekateri so predlagali, da bi morali zgraditi po mestu več zračnih stolpov, ki bi vsrkavali del pokvarjenega ozračja, na drugi strani pa bi iz višjih zračnih plasti dobavljali nižjim plastem svež zrak. Proti tem načrtom pa je vse polno arhitektonskih pomislekov. Poleg tega pa bi stolpi, na katere bi se končno navadili tako kot so se morala prejšnja pokolenja na Eifflov stolp, segali največ do višine 200 metrov. Tako bi bili stolpi s svojimi konicami še vedno kakih 700 m pod okuženim zračnim plastjo. Zrak, ki bi ga ti stolpi dovajali pariškemu mestu, ne bi bil mnogo boljši od tistega, ki bi ga vsrkavali.

Druge predloge takošnjih elektrifikacij vseh železnih prog. Kurjavo naj bi mestu dobavljali iz daljne okolice, preurediti bi morali vse kotle tovarniških obratov. Seveda tudi ti predlogi zahtevajo denar, denar in denar.

Optimisti pa s svoje strani zatrjujejo, da je obdobje premoga tako in tako za-

Gomulkova priznanja

Trpka resnica o komunističnem gospodarstvu, njegovih načinih in metodah - Ali jih bo Gomulka odpravil...?

Pred Centralnim komitejem poljske komunistične partije je imel novovizvoljeni generalni tajnik dolg govor, v katerem je obravnaval tudi gospodarska vprašanja. Navajamo nekaj značilnih odstavkov, iz katerih je razvidno, kako so prav gospodarske težave spravile poljskega delavca v takšen obup, da je tvegal življenje in stopil na ulice, zakričal in pokazal, da ne more več prenašati tako velikega pomanjkanja in zetriranja.

Gomulka o kmetijstvu

»Leta 1949, torej pred šestimi leti, je zbornica začela kampanjo za kolektivizacijo kmetijstva. V tem času je bilo ustanovljenih nekaj tisoč kolektivističnih zadrug, ki so obsegale približno 6 odstotkov kmetijske delovne sile.

Leta 1955 so 78 odstotkov vseh zemljišč obdelovali samostojni kmetje. Ti so dosegli večje donose na eno zaposleno delovno silo kot kolektivistične zadrug. To dokazuje, da bi morale kolektivistične zadrug temeljiti na prostovoljnem pristopu, ne pa biti področje, na katerem se najbolj čuti državni pritisk. Če bi kolektivizacijo kmetijstva zaustavljali, ne bi prav nič izgubili, pač pa bi takšno rešitev naravnost morali sprejeti, če bi kmetijsko proizvodnjo s tem povečali. Namesto da večamo število državnih kolektivističnih posestev zahvaljujoč uporabi državnih fondov bi storili veliko boljše, če bi te fonde uporabili za intenzifikacijo produkcije na že obstoječih kolektivističnih posestvih.

To je resnična gospodarska slika kmetijskih zadrug. In priznavam, da je grda.

Namesto da bi nudile večje pridelke, so kolektivne kmetijske zadrug z zelo visokimi stroški dale zelo skromne rezultate.

Gomulka bo torej hodil v kmetijstvu verjetno podobno pot kot Tito. Ustavil bo proces kolektivizacije kmetijstva, morda bo celo dopustil razpust nekaterih kolektivističnih zadrug, toda država bo tudi v bodoče podpirala kolektivna posestva, ki naj postanejo vzor, tako da bodo kot takšna pritegovala novo članstvo.

O industriji

»Od leta 1949 do leta 1955 se je produkcija premoga res dvignila od 74 na 95,5 milijona ton. Toda upoštevati je treba, da so leta 1955 deavci opravili 92 milijonov nadur, v katerih so izkopali 14,6 milijonov ton premoga. Vključ večji skupni produktivi se je v teh letih produktivnost zmanjšala. Padla je od 1328 na 1163 kg po rudarju. Celotna proizvodnja premoga je za 36 odstotkov manjša od one ki smo jo imeli v istih rudnikih l. 1939.

Ena naših največjih avtomobilskih tovarnih izdeluje tako zastarele in tehnično tako rečne avtomobile, kakršnih ne bi izdeloval nihče na svetu. Poleg tega so stroški te produkcije izredno visoki.

Medtem ko skušamo v mestih in sploh v krajih, kjer vlada zares izredno pomanjkanje stanovanj, z velikimi napori graditi nova stanovanja, je pa na drugi strani vzdrževanje in popraviljanje obstoječih stanovanjskih stavb v ostali državi tako pomanjkljivo, da vznbuja resno zaskrbljenost. Iz tega sledi, da je v obdobju zadnje šestletke okrog 600.000 stanovanj postopoma propadlo in so danes v obupnem stanju. Rezultat je, da v predvidenem času nismo izvedli načrtov v sektorjih, ki so imeli to prednost, da smo plačevali strašno ceno, da smo razmetavali s sredstvi in nismo odpravili pomanjkanja v področjih, kjer ga čutijo.

Gomulka veliko obljubljuje, pa tudi veliko priznava. Danes je v srečnem položaju, da lahko meče vso krivdo na svoje predhodnike. In kakor vidimo mu ni težko najti prepričljivih dokazov za resnično zavoženost gospodarske politike. Manjša produktivnost, razmetavanje sredstev, zapravljanje, vse to so same značilnosti totalitarnosti gospodarskih načrtov, ki niso podvrženi kritiki in sodbi neposredno prizadetih državljanov, temveč so ukazani in izvajani, pa naj bo to ljudem prav ali ne, naj bodo ukrepi pametni in koristni ali pa neumni in škodljivi.

O dolgovih in statistiki

»Mi smo v vedno večjih gospodarskih težavah in zaradi tega moramo najemati in sprejemati vedno večja posojila. To be izredno bremenilo našega državnega gospodarstva. V zadnjih šestih letih je deficit naše trgovske bilance dosegel pol drugo milijardo rubljev.

In kako, da niso že prej opazili velikih težav, v katere je zabredlo poljsko gospodarstvo? Tudi na to odgovarja Gomulka, ki bistro in jasno drdi, da so bili statistični podatki namenoma in nečisto porjavljani.

»Netočnosti v predstavljanju števil, s katerimi se je hotelo dokazati, da so se realne delavske mezde tekom šestletke povečale za 26 odstotkov, so doživele pomol.

To je samo tiralo ljudi v obup in izvesti je bilo treba umik od položja, ki so jih zavzele te statistične reve.

O pravih vzrokih delavskega upora

»Verujem in sem prepričan, da poznanjski delavci ne bi stopili v stavko, ne bi demonstirali po ulicah, se ne bi zatekli k uporabi sile, delavska kriv ne bi bila prelika, če bi stavka — bolje rečeno vodstvo stranke — prikazalo narodu svo resnico. Morali bi brez odloga priznati pravih delavskih zahtev. Morali bi takoj povedati, kaj se lahko napravi in kaj se ne more napraviti. Toda nekateri voditelji so se prestrašili odgovornosti, pred katero so jih postavljali rezultati politike, ki so jo oni sami uvedli in izvajali.

Pred temi argumenti in priznanji pa da vsaka obtožba o stasiističnih elementih, o »stujih provokatorjih«, s katerimi se posebno sovjetske in tuja komunistična glasila skušala in deloma še zdaj skušajo prikazati poljski in madžarski upori v njim primerni luči. Sam Gomulka jih postavlja na laž.

Toda ali ne veljajo vsa Gomulkova priznanja tudi za druge komunistične države, kjer je prav tako kmetijstvo v prvem konkurzu, kjer so delavske mezde obupno nizke, kjer že leta rešujejo vsakdanjo prehrano s tujimi krediti in darili in za katere propagandna vključ temu trdi, da plavajo v blaginji?

Upajmo, da bo vsaj Gomulka odprl oči tudi nekaterim izmed tistih, ki so vsako kritiko na račun komunističnih držav smatrali dosej za plačano laž in so slepo verjeli vsemu, kar so v Sovjetski zvezi najprej Hruščev in tovariši, na Poljskem zdaj Gomulka, na Madžarskem Imre Nagy, v Jugoslaviji pa pred časom Milovan Djilas ožigotali in postavili na laž.

VERA Z.

POD ČRTO

PODEŽELSKÉ NAVADE

Babica je menila, da je mesto zelo zanimivo naselje. V prijaznih predmestnih hišah, ki so stale v sosednji doma njene hčerke, so živeli kar prijetni ljudje. Kako lepo je, če ima človek okrog sebe toliko ljudi.

Babica je pogostokrat odhajala na sprehod, medtem ko je Sonja odkrivala dom. Sonja svoji materi ni dopuščala, da bi ji pomagala v gospodinjstvu. Napravila bi vse na svoj način, je dejala.

»Že prav, deklet«, je dejala babica, ne da bi bila količkaj užaljena. »Zdi se mi, da se brisanje prahu v teku leti vendar ni moglo tako hudo predrugačiti.«

Babica je rada krevsala po cesti nazdoli, ogledovala vtrove, primerjala gredice ali pa občudovala čedne zavese. Ko se je vračala, je vedno prinašala s seboj nekaj za otroke — sladkarije, sadje ali pa pecivo iz novih predmestnih trgovin.

»Ne zapravljaj denarja po nepotrebnem, babica,« je Sonja karala staro ženko. Babica pa je bila mnenja, da so žareči obrazi njenih vnukov najboljša denarna naložba.

Babica je bila že štirinajst dni gost predmestne hišice, ko je odšla nekoga jutra s svojo hčerko nakupovat potrebščin.

S čvrstim korakom in ostrim pogledom svojih sinjih oči je občudovala svet in stopicala ob strani svoje visokolske hčerke. Nenadoma je obstala, da bi pogledala čez plot, za katerim so ecele krasne petunije.

»Babica« je zaklicala Sonja, »čez plot se vendar ne smeš ozirati, kaj si bodo vendar mislili ljudje?«

»Veseli bodo, da občudujem njihovo

skrb za cvetje,« je odgovorila babica veselo. Od tega trenutka dalje pa je mirno hodila ob strani svoje hčerke in se ni več ozirala ne na levo, ne na desno. Pred zadnjo hišo ob cesti je pravkar skozi vrtna vrata vstopila gospa prijetne zunanosti z obilno torbo nakupljenih potrebščin.

Babica se je ozrla skozi mrežo ograje. »Lep dan je danes!« ji je zaklicala. Gospa ji je ljubezljivo pokimala. »Prekrasen, kajne?«

Sonja je ježno strčila ramena, ko sta zavili okrog ogrje. Babica pa tega ni opazila. Obrnila se je namreč do moža, ki je obrezoval grmičevje. »Dobro jutro!« je pozdravila. »No, vrtnice so se vam prav to jutro razpele.«

»Res, letos sem jih prav vesela! Možakar je kar žarel od zaslužene pohvale stare gospe.

Z dvignjeno glavo je korakala Sonja dalje. Ko pa sta z babico dospeli izven slušne razdalje, je Sonja zopet pokarala babico: »Občevanje s tujci se vendar ne spodobi! Tega v mestu ne počenjamole!«

Babica je bila presenečena nad takimi obregovanji, vendar je dejala: »Pa to so vendar tvoji sosedi!«

»Res je, vendar jih osebno ne poznam.«

Babica je utihnila. Mesto se ji je nenadoma zdelo kar neprijetno naselje, kjer sosedje med seboj niti besede ne izmenjajo. Na deželi, tu so si vsi ljudje dobri sosede.

Na naslednjem uličnem vogalu se je stari gospe ljubezno nasmešnila gospodinja, ki je rezala vrtnice. »Cudovito jutro, kajne?« Babica je kar zažarela: »Lepšega bi nam Bog v resnici ne mogel privoščiti.«

»Kdo pa je spe?« je spraševala Sonja, ko sta hiteli dalje.

»Veš, da ne vem, kako se piše,« je od-

govorila babica, »včasih se pa tu malo ustavim in klepetam z gospo o cveticah.«

»To vendar ne gre, babica — to se v mestu ne spodobi!«

Babica pa si zaradi tega ni delala skrbi iz tega, kaj se spodobi in kaj ne. Pri-jozna je bila rada z vsemi ljudmi, vendar je bila pri nadaljevanju poti kar nekak potrt.

Naslednje jutro je svoj sprehod usmerila proti podeželju. Ni hotela srečavati ljudi, s katerimi je bila navajena pomenkov. Dokler stanuje pri Sonji, mora pač spoštovati njena načela. Sonja se je od-tujila podeželskim navadam občevanja s sosedi.

Babica se je počutila osamljeno, ko je počasi stopicala med hišami in se ni smela spuščati z ljudmi, ki so delali po vrtovih in njivah, v razgovor. Njeni sprehodi mislo bili več tako zabavni kot doslej.

V soboto zvečer je mala Anica zbolela za čudni boleznijo. Lica so otroku žarela, neprestano je dekletce jokalo in se močno potilo.

Sonja je bila vsa iz sebe. Poslala je moža v najbližjo javno telefonsko govornico, da bi poklical zdravnika. Vrnil se je s sporočilom, da je prog javnih govornic pretrgana. Zato je odšel naravnost k trem zdravnikom, ki delujejo v mestni četrti, pa ni našel nobenega doma.

»Pri nas e tako težko najti zdravnika ob sobotah,« je potožila Sonja.

»Morda pa bi poklicali kako izprašno bolnišnico?«

»Kdo pa jih pozna v naši bližini?«

»Jaz pa omo poznam,« je dejala babica.

»Ali se spominjaš gospe s torbo, ki je odhajala skozi vrtna vrata, ko sva zadnjič nakupovale živila? Pripovedovala mi je, da je bila bolnišnica v neki bolni-

pisano smrti. Čez dvajset let — tako pravijo — bodo električno silo dobavljali atomski reaktorji in premog bodo uporabljal le še stera podjetja nekje na deželi. Morda imajo ti preroki prav, trenutno pa se pariški učenjaki ukvarjajo z bojaznijo okužbe z radioaktivnim prahom, s katerim sta zrak in voda že danes zadostno nasičena. Nadaljnji reaktorji — tako pravijo — pa bodo resno ogražali življenje prebivalstva ne samo po mestih, pač pa povsod.

Vseh mrtvih dan

(VZDIHI MATERE)

Jesensko pozno sonce hladno sije. Rumeno listje v vrtu gredo krije. Ob gredah mati žalostna se joče: na tla solze ji padajo pekoče. Na tujem, njen pokojni sin počiva v tuji zemlji, tih mir uživa. Doma pa mati v solzah sina kliče, in rada šla bi daleč tja čez griče, da mogla bi po dolgi, dolgi cesti na grob njegov, ta dam, mu lučko nesti. Vse manj bi tuji zemlja ga težila in mamica bi laže bol nosila.

I. K.

Zgornje vrtice veljajo materi, katere sin je umrl lanske leto v decembru v Vidnu. Bil je begunec, doma iz Idrije. Takrat niso mogli njegovi starši dobiti dovoljenja, da bi bili prišli na pogreb. U-pali so, da bodo vsaj sedaj za Verne duše prišli na obisk njegovega groba, pa jim komunistične oblasti niso dale dovoljenja.

Prepričani pa smo, da bodo prihodnje leto užalošcenti starši gotovo lahko obiskali svojega mrtvega sina, ki je žitev naslujal.

šnici — do lanskega leta — potem pa se je poročila.

»Oh, babica, stopi vendar do nje, da bomo vsaj videli, kaj je otroku! Prosim, prosim!«

Babica se ni prav nič obotavljala. Ogrnila si je plašč in hitro odšla. Že kmalu se je vrnila z gospo, ki stanuje na vogalu.

»Zdi se mi, da bo kolika,« je ugotovila bolničarka. »Najbolje bi bilo telefonirati na postajo Rdečega križa, da pridejo po otroka in ga z rešilnim avtom prepeljejo v bolnišnico,« je svetlovala nekdanja bolničarka. Sonja je bila vsa iz sebe.

»Javni telefoni ne delujejo!«

»Jaz vem, kje imajo telefon,« je dejala babica. »Ali se spominjaš moznakarija, ki je obrezoval grmičevje? Zadnjič mi je povedal, da so mu po dolgih letih čakanja postavili telefon.«

Spet je morala babica na pot, da priključ rešilni avto. Pa se je vrnila s sporočilom, da so vsi avti izven rešilne postaje zaradi številnih prometnih nesreč.

»Morda bi šla, babica, še enkrat na telefon in poklicala taksi, vsi takšji najbrž ne bodo zasedeni!«

»Nima smisla. Gospa, ki je rezala cvetice na vrtu, ima avto,« je dejala babica. »Prepričana sem, da bo Ano rada prepeljala v bolnišnico!«

»Pa bi jo odšla ti naprositi, babica?« je dejala Sonja vsa potrt.

Ko so Ano čez dobro uro prepeljali v bolnišnico in ji že kar hitro olajšali bolečine, se je Sonja pošteno oddahnila.

»Kakšna sreča, babica, da ti vse te do-brore ljudi poznaš!«

»Da, da, dobra sosesčina je zlata vredna,« je odgovorila babica, »človek nikoli ne ve, ali ne bomo kdaj drug drugega potrebovali!«

VERA Z.

Grobovi tulijo...

Upor poljskega naroda proti moskovski kvislinški klki je v bistvu upor proti komunizmu, saj spominjajo izjave Gomuške zatiranje sestavljalcev majške deklaracije iz leta 1917. Tudi takrat, pred skoraj štiridesetimi leti, so splošno mnenje slovenskega naroda — proč od Avstrije — iz razumljivih varnostnih previdnosti oblekli v okvir avstro-ogrske monarhije. Poljska je oblegana trdnjava: iz vzhoda pritiska nanjo nekaj sto sovjetskih divizij, iz zahoda pa ji grozi nemške komunistične divizije. Pekleno hudobni aziat, Stalin, je s premaknjem težišča poljske vojne republike globoko proti zahodu postavil deželo pod neprestani udar nemške povračilne politike.

Tako v drugem obdobju (prvo rožljaje s suženjskimi verigami je zapopotalo v Poznanju) poljskega ljudskega upora proti komunistični tiraniji ni vzklopelo z nosom, kakršnega je razvelj upor na Madžarskem, kjer se vsaj del državne meje naslanja na svobodni svet — na avstrijsko republiko. Na Madžarskem je upor ljudstva vsesloven zraz tistih čustev, tiste neskončne zagrenjenosti ponižanih in razžaljenih narodov, ki ječijo pod jarmom komunističnega trinoštva. To je izraz 80 odstotkov prebivalstva vsega vzhodnega bloka.

Komunistični najemniki na Zahodu pokušajo svojo sramotno roboto kremeljskim krvnikom prikriti z obrabljenimi stalinskimi lažmi o zahodnih imperalističnih agentih. Glavno glasilo KPI pa smatra svojo komunistično gmajno za tako prostodušno, da ji lahko postreže tudi s takimi bedarijami kot je tista, da so se sovjetskim tankom postavili po robu ne madžarski visokošolci, delavci in kmetje, pač pa reakcionarji, velekapitalisti in latifundisti. »L'Unita« bi rada dopovedala, da na budimpeštanskih barikadah umirajo reakcionarni mrličji in velekapitalistični in latifundistični zaporniki...

Titovci pa so si v paničnem strahu pred strahotno nevihto bodočnosti izmislili drugačno tolažilo za svoje hudo razčedne zbegane ostanke. Omizje »NSL« ali »USL« se verjetno spet ukvarja z morebitno aprotizacijo revne ribje zalege v tržaškem zalivu kot l. 1948 ob kominformističnem preletstvu, ko so nekateri prvaki tega omizja prisegli, da poskačejo iz obupa v morje. Pred tem pa bi morda te še kako zalegli dve žlici odvajalnih pripomočkov, ki naj bi vsaj olajšali nabito črevesje, če ga že ne morejo izprazniti.

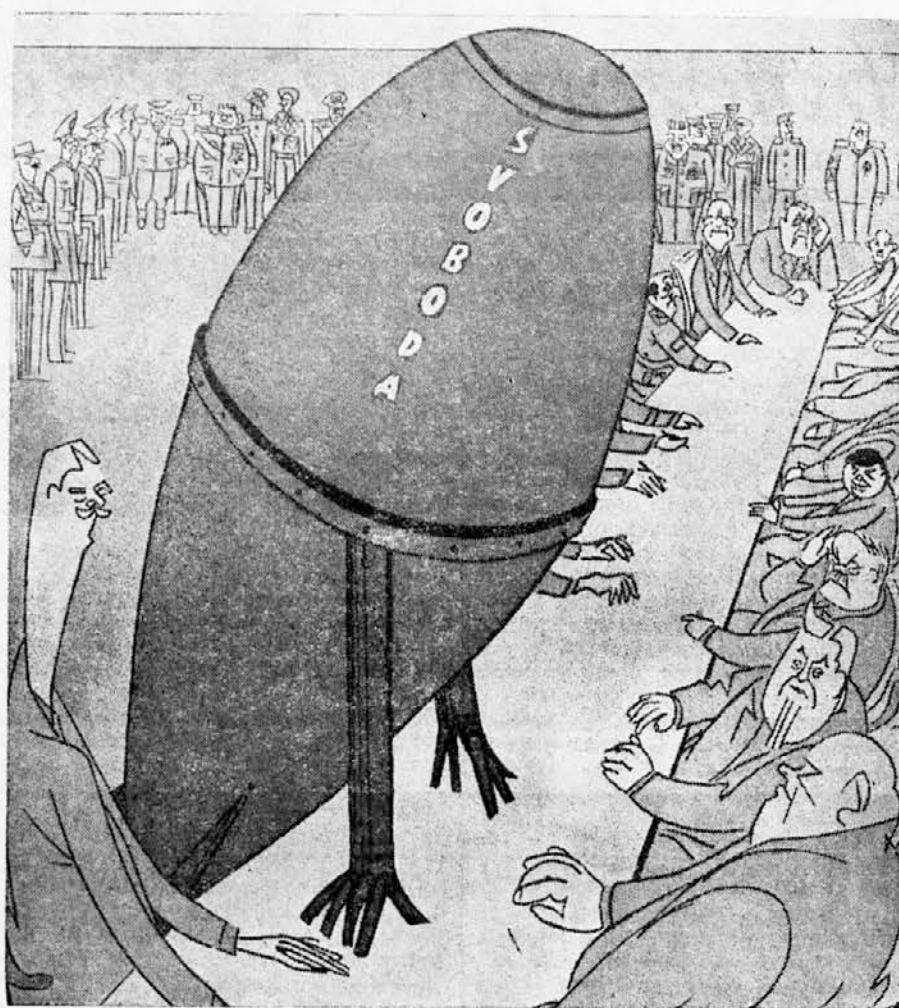
Žlici sta seveda proizvod Titove kuhinje. Na Madžarskem po tem receptu ni niti protirevolucije, niti državljanske vojne, pač pa vlada po budimpeštanskih ulicah nekoliko hrupna razprava o tem, kateri komunizem je boljši: kremeljski ali titovski. Na ulico so odšli torej madžarski titovci...

Svojo modrost utemeljuje Titov kuhinjski proizvod takole: »Kljub vsemu temu pa ne smemo pozabiti, da je danes

celi črti. Sovjetski komunizem je kapituliral! Kakor je bila in je ostala navadna laž trditev komunističnih lažnivih kljukcev, da so vsi zaslužni narodi na oni strani železne zavese komunisti, tako je prostaška laž trditev tistih, ki bi na tej zemlji radi vse Slovence uvrstili med komunistične priganjace.

Hudourniki mladinske, delavske in kmečke krvi na Madžarskem drviijo naprej na vse štiri strani neba — in tudi proti Titovi Jugoslaviji. Usmerjeni so k svobodi, k demokraciji in resnični socialni pravičnosti. Grobovi junakov za svobodo tulijo, tulijo vsem, ki jih je leta in leta ogluševal komunistični orkan, tulijo: Mi vstajamo in vas, tiranov in plačancev tiranije, je v resnici lahko strah!

Zato kličemo v tej uri samega začetka komunističnega konca vsem zapeljanim Slovcem: PROC OD KOMUNIZMA VSEH VRST IN VSEH NJEGOVH SOPOTNIKOV! PROC OD ZAGOVORNIKOV IN PODPORNIKOV MORILCEV IN UBIALCEV! POSTENI SLOVenci SO NA STRANI JUNAKOV IN MUČENCEV ZA SVOBODO! PRIDRUŽITE SE NAM, DOKLER JE SE CAS! ODMAKNITE SE OD ZLA IN HUĐOBIJE, POSTAVITE SE NA STRAN SVOBODE, PLEMITOSTI IN ZNACAJNOSTI! DOL S KRVAVIMI KOMUNISTIČNIMI VLADAVINAMI IN NJHOVIMI HLAPCI! ZIVELA SVOBODA! ZIVELA DEMOKRACIJA! ZIVELA BRATSKA VZAJEMNOST VSEH SLOJEV IN VSEH NARODOV!

NAJUCINKOVITEJŠA ATOMSKA BOMBA JE IN OSTANE: ODLOČNA VOLJA PO SVOBODI, KI TRZE VERIGE IN TREBI DIKTATURE

Zborovanje SDZ v Trstu

V nedeljo 28. t. m. so v prostorih SDZ zborovali člani širšega odbora SDZ in nekateri njeni člani. Ob 9.30 je predsednik dr. Josip Angeleto otvoril zborovanje in takoj prešel na dnevni red: 1) Poročilo ožjega odbora; 2) Razprava o ožjih zadevah Tržaškega ozemlja; 3) Slučajnosti.

K prvi točki je predsednik poročal o poteku in uspehu Jesenskega slavlja na Opčinah.

O delovanju organizacije je poročal o številnih intervencijah pri najrazličnejših oblasteh; na kratko je poročal o obisku predsednika republike v Trstu, o razpravah v tržaškem mestnem svetu in se dalj časa zadržal pri vprašanju uskokov slovenskega šolstva. SDZ in SKS sta sestavili posebno spomenico s predlogi in spremembami k vladnemu osnutku za zakonjone slovenskega šolstva. Spomenica je bila natisnjena v 900 izvodih. Poslali jo smo jo vsem vladnim predstavnikom in vsem poslancem in senatorjem.

V zvezi s šolskim vprašanjem se je razvila obširna debata, v katero so posegali mnogi odborniki in člani iz mesta in podeželja. Postavljenih je bilo več praktičnih predlogov, ki jih bo Zveza poskušala uveljaviti. Posebno pozornost so zborovalci posvetili nezaposlenemu učiteljskemu naraščanju.

V nadaljnjem poročilu se je predsednik dotaknil nerešene vprašanja o deželni samoupravi in o končni rešitvi vprašanja svobodne cone. Tudi za obe pereči vprašanji našega ozemlja je občinstvo pokazalo veliko zanimanje.

Prav tako je predsednik na široko obravnaval minimalne slovenske zahteve, ki jih je postavil na prvi seji novega občinskega sveta. Povedal pa je, da je tudi tu na žalost ostalo vse pri starem. V zadnjem času pa je opaziti, da pri posameznih italijanih vendar polegoma prodira spoznanje, da smo tu in da nas bo treba upoštevati.

O položaju v nabrežinski občini je poročal tajnik Zveze, g. Teršon, in poudaril, da so dela, ki se izvajajo danes, ad prejšnje občinske uprave. Pri tem omenja predsednik intervencijo pri generalnem komisariju glede zaposlitve domačih nov pri novi tovarni papirja. Generalni komisar je obljubil, da se bo postopalo v smislu intervencije.

Sledilo je nato izširno poročilo o zadnjih dogodkih na Vzhodu. Debate, ki je temu sledila so se udeležili številni zborovalci, ki so z nepopisnim navdušenjem pozdravili borbo za svobodo.

Na predlog mnogih odbornikov je bila sestavljena in v velikem odobravanju sprejeta resolucija, ki jo objavljamo na 1 strani. Prav tako so zborovalci sklenili,

da se resolucija plakatira po vsem Tržaškem ozemlju.

Po slučajnostih, v katerih so razpravljali o notranjem organizacijskem delu v teh velikih trenutkih, je bila seja ob 12.30 zaključena.

Pozdrav mladeničem

Tržaška slovenska demokratska mladina, predvsem skupina demokratskih visokošolcev in dijakov, se klanja junaštvu tiste mladine, ki danes ponosno in junaško trga okove suženjstva za zmago svobode in demokracije po vsem svetu.

Slovenska demokratska mladina

Občinski svet razpravljaj o junaški vstaji

Na občinski seji v torek zvečer so razpravljali o pozdravni resoluciji, s katero so počastili junaško vstajo madžarskega naroda. Med drugim resolucija pravi:

»Tržaški občinski odbor pozdravlja junaško vstajo madžarskega ljudstva, ki se z nezaljubivo odločnostjo po svobodi za ceno plemenite krvi svojih sinov bori proti absolutizmu in diktaturi vlade, ki mu je bila vsiljena. Obsoja oboroženo intervencijo sovjetske armade za zaprtje pristne ljudske revolucije, ki ima namen, da vzpostavi red, utemeljen na nezlomljivih človeških pravicah in na socialni pravičnosti; želi Madžarski povračilo vseh svobodin pod resničnim demokracijskim ustrojem in v ožraju strpnosti in bratstva med vsemi narodi; poziva na nujno intervencijo OZN, da se preneha s prelivanjem nedolžne krvi, da se oddalijo tuje čete in da se vzpostavi po vsej Evropi novi red med narodi, ki naj bi slonel na sodelovanju, medsebojnem spoštovanju in vzajemnosti vseh.«

Resolucijo pa niso postavili na glasovanje, ker so se duhovi vse preveč razvneli.

Prisli je do najrazličnejših tolmačenj, ki so jih posamezni svetovalci poskušali vskladiti s lastnimi strankarskimi koristmi.

Zgonik - Salež, pozor!

Naši dragi somišljeniki in prijatelji občani! Odsklanjajte poziv zgoniške KP in titokomunistov, ki ga je objavilo zadnje »Delo« in verjetno tudi »Primorski dnevnik« k nekakšni proslavi padlih na dan Vseh svetih pred spomenikom z rdečo zvezdo v Zgoniku in Saležu! Peterokraka zvezda, ki jo bo treba prej odstraniti, pomeni sužnost; je žalitev vaših padlih in sramota živim. Komunistična vsakoletna komedija pomeni nadalje zasmehovanje obupnega joka madžarskih mater, ko so jim te dni boljševiški tanki z rdečo zvezdo po ulicah Budimpešte mrčverčili nedolžne otročiče.

Za svoje padle, ki se niso borili za svobodo klanja in uničevanja lastnega naroda, molite v cerkvi in na pokopališču! Komunistični pevski zbor, ki nosi ime »Rdeča zvezda« (po istoimenskem prosv. društvu iz Saleža), bi končno moral sam razumeti, da na pokopališču, ki ni občinska, temveč cerkvena last (kot je bajé dokazano!), ne bi smel več prepevati, ker njegov značaj in ime žalita spomin vseh v Bogu pokojnih. Kdor se bo odslej s temi ali onimi komunisti politično še družil, bo s tem dokazal, da odobrava vse množične morije njihovih gospodarjev za železno zaveso in bomo vedeli, kam naj ga prištevamo!

Goriški Slovenci pogumno naprej!

Zelo ugodno je med Tržačani in okoličani odjeknila vest, da bo naša goriška SDZ nastopila samostojno na volitvah pod znakom starodavne slovenske tipe in kot Slovenska lista.

Radujemo se, ker smo gotovi, da bo tudi zmagala povsod in v vseh občinah in krajih, kjer bo nastopila.

Zbeganih komunističnih in titovsko-frontalskih »socialističnih« vrst ne skrpuca več niti »čudežna« roka »krščansko-socialnega« »Novega lista« in listje, ki odpada in se suši v teh jesenskih dneh.

Pogumnim goriškim slovenskim demokratom v mestu in na podeželju, predvsem pa neustrašenemu in odločnemu voditelju dr. Avgustu Stiličju izrekamo našo bratsko slovensko solidarnost, prepričani, da bo naša tipa zmagovita na celi črti.

Tržaški slov. demokrati

TRŽAŠKI PREPIHI

Tudi v tržaškem komunističnem gaju rožice ne cveto...

Jesen je tu, listje odpada. In tudi nekoč bogotno in še spomladaj cvetoče komunistično drevo se guli; še več, morja ga dve neozdravljivi bolezni: destalinizacija in diskusija. Njegove raznovrstne veje so se začele sušiti, niso več pokorne debeli. Tako razume naš preprosti slovenski človek položaj med domačimi komunisti. Vidi jih zadnje čase mrke, nervozne; opazi, da se odmikajo, kakor bi ne hoteli polemizirati s Slovcem, ki ni vključen v komunistični voz.

Izvedeli smo, da v tržaški, še pred kratkim monolitni množični komunistični stranki marsikaj ni v redu. Najprej je silno klavirno izpadla zbirka za tako imenovani »napredni« tisk, saj »Delo« bi moralo že pred nekaj meseci končno zapeti svoj zadnji smrtni slavošpev, če ne bi prišla na pomoč bogatejša KPI in po ovinkih je pričrtila menda tudi nekaj iz Titovine. Tako imenovana »baza« ali celica, in ne samo ta, ampak tudi številni člani samega centralnega komiteja partije so si med seboj sprli. Medtem ko tajništvo partije poziva na »globljo, bolj konkretno in bolj vzgojno diskusijo; odpraviti je treba napadalnost in vzpostaviti oziroma prisrčnost.«

Kot je razvidno so si komunistični kopuni, petelinji in petelinčki res skočili v lase in se začeli med sabo pošeno kavčati in klučavati. »Ni enotnosti tudi med tovariši v CK glede na razne probleme« (diskusija z ZKJ in vključitev KP za Trst v KPI - op. ur.), pravi sama tov. Stanka Hrovatinova z Opčin v zadnjem »Delu« in mi ji, radi verjamemo in razumemo njeno bol. Omenjena tovarišica se je »tako opogumila«, da kritizira celo voditelje, »ki resno tvegajo, da ostanejo izven stvarnega političnega položaja.« Nismo brali, kaj se prede v njeni glavi, ali kaj je s tem mislila, je na dani. Pospešiti proces »destalinizacije« in bajé skupno s tovariši Lovriho, Siškovičem, Guštinom, Vižintinom, Markovičem, Muslinom in drugimi minirati vodstvo samo ali bolje Vidalijskega samega. Vendar smo že pričali, da posluh, pokornost, suženjstvo niti v Vidalijski stranki več ne uspeva. Seveda komunističnemu voditelju ni pogodu, da so se zgoraj omenjeni »veljaki« in celo župani menda obrnili kar na Togliattija mimo njega. Pravijo, da bo čas prinesel spremembe, in kdor dosti bere, to je že čital, da prihaja na Tržaško novi človek, bajé neki Lizzero, ki bo verjetno zlagjeval pcta »sporazuma« in storil vse, da bo zopet med titovci in kominformisti ena čreda in en sam pastir. Vsekakor Vidalijska zvezda je v zatonu. Samo z organizacijsko spretnostjo in demagogijo bo lahko še nekaj časa svetila. Bitka bo še trajala, in komu bo zapustil imperij, saj je razpolagal z desettisoči glasov med ljudstvom, bo pokazala bodočnost. Da se ne bo res zgodilo kot z imperijem Aleksandra Velikega!

Gotovo pa je, da je prva jesenska slama umorila že marsikatero dobro obetajočo komunistično cvetico, ki je pričela po spomladanskih volitvah rasti in se razvijati. Kako to preko zime in kako se bodo razvijali ljubezenski odnosi med razprtimi komunističnimi vejami na podeželju in v svetu samem, nas dosti ne zanima. Za kroniko pomeni le še, da ni uspela poroka ne v Nabrežini, ne v Dolini in najmanj pa v Zgoniku, kjer se titovska nevesta res slabo počuti v objemu kominformističnega ženina. Kakor si je postlala, tako bo tudi spala...

Maša zadušnica

Pogrebno društvo v Rojanu sporoča, da bo sv. maša zadušnica za pokojne umrle člane dne 5. novembra (v ponedeljek) ob 8. uri jutraj v naši rojanski župni cerkvi.

Prosimo za polno udeležbo.

Odgovorni urednik:

Prof. Dr. ANTON DABINOVIC
Tiskarna Adria, d. d., v Trstu

ZOBOZDRAVNIK

Dr. STANISLAV PAULICA

sprejema

v svojem ambulateliju
v ulici Rittmeyer 13, tel. 31-818
dnevno od 9-13 in od 17-19 ure

Predavanje SPM

Slovenska prosvet. matica v Trstu priredi v nedeljo 4. novembra t. l. ob 10.30 zjutraj in ne ob 20.30 kakor javljeno s v ul. Machiavelli 22-III predavanje o temi:

»Pravni in politični položaj Tržaškega ozemlja v luči novih dogodkov«.

Predaval bo dr. Josip Agneletto.

Vljudno vabljeni tržaški Slovenci iz mesta, kakor tudi iz okolice in podeželja.

osnovna težnja madžarskih delavcev svobodni socializem...» Pod to novo potegavščino si omizje namreč ne predstavlja drugega kot Titovo komunistično diktaturo, ki bistveno ni drugačna od ostalih diktatur komunistične tiranije, saj vemo, da je za to omizje socialna demokracija, ki edina predstavlja resnično svobodni socializem, smrtonosni DDT.

Tako bi se revolucionarni užitkarji, partijski zaslužkarji, plačani propagandisti komunistične tiranije ter njihovi strmojavski sopotniki radi izmazali iz precepa.

Božji mlini meljejo počasi, zato pa zanesljivo. Ze večkrat smo poudarili, da bo prišel čas, ko bo beseda »komunista« imela najmanj isti prizvok kot ga ima danes naša povsoka »fasista«. Ti časi se bližajo s tako gotovostjo kot sledi jutranja zarja nočnemu neurju.

Seme svobode in demokracije, ki ga je sejala SDZ, skupno s tistimi nepodkupljivimi slovenskimi pripadniki krščanskih socialcev, ki jih danes združuje SKS, je padlo na rodovitna tla. Kljub bohotnemu osnutku, ki ga je gnolila nebrzdana samogoltnost po krvavem denarju in naravnost bolezensko krhoborstvo, kljub plevu zlomljenih značajev in strahopetcev, kljub ljuljki zakrčkanih sopotnikov je to gibanje rastle, se razvijalo in krepilo, ker so ga zalivale sile vzgledov slovenskih izročil.

Na Poljskem in Madžarskem so na barikadah za svobodo, za demokracijo in za dostojanstvo človeka te iste sile tvorno in moralno tudi že zmagale; zmagale na

Solidarnost slovenskih izobražencev

SLOVENSKI KULTURNI KLUB v Trstu je posvetil svoj sobotni sestanek dogodkom na Madžarskem in na Poljskem. Sprejel je naslednjo resolucijo:

Mladi katoliški izobraženci v Trstu, združeni v Slovenskem kulturnem klubu, s trepetom svojih duš in s spoštovanjem spremljajo boj za svobodo, ki so ga pričeli poljski in madžarski rodoljubi.

V trenutku, ko teče kri po budimpeštanskih ulicah, kličemo Združene demokratične narode, da ustavijo s silo državo, ki hoče s tanki zatreti krik po svobodi in socialni pravičnosti.

Poljski in madžarski junaki! Verujemo v Vami v zmago združenih naprednih narodnih sil, ki so povezale univerzo in tovarno, srednjo šolo in kmetijo. Mladini vsega sveta ste postali svetel vzgled junaštva in poguma, ljubezni do svobode, branilcev krščanskega izročila in zvestobe naroda.

Naša srca, junaki, so pri Vas!

Prvi odmevi v Sv. Križu

Vsenarodni upor Madžarov proti uza-kojenemu komunističnemu banditizmu, ki je bistvo, cilj in smoter, začetek in konec vsake »socialistične demokracije«, kot jo oboji komunisti pojmujejo, kličemo in oznanjajo, je tudi v tej naši dosegani rdeči trdnjavi zadal rdečim vroečrvnem hud udarec. Ze takoj ob prvih vesteh o junaški borbi madžarskih delavcev, kmetov in izobražencev in o njenih uspehih si videl po kriških cestah le malo glavnih in vodilnih komunistov, ki bi se z navadnimi zemljani spustili v kako »diskusijo«. Le tu pa tam si srečal kako vidaljevsko ali titokomunistično Maričko, ki je — v strahu pred pohujševanjem — raznašala med svoje zbegane prišaste na hitro skrapna »tolmačenja« in navodila o nadaljnjem zadržanju.

Brezbržnost za žrtve

Ko so partiji videli, da se upor noče in noče poleči, ampak da — nasprotno — zavzema od ure do ure in od dne do dne

večji obseg, so se v svojem začaranem krogu zarotili, da se pokažejo železno indiferentne. Ako že ne sramota (ki je pri komunistih redka izjema), sta potisnili »socialiste« ob zid zadrega in zaskebljenosti, ker je bilo vsemu svetu takoj jasno, da se v tako imenovanih »socialističnih demokracijah« zaslužni narodi ne boré zato, da bi komunistični režim zamenjal kak drugi iste zločinske narave s sleparsko spremenjenim naslovom, temveč zato, da sledovi komunizma kot takega korenito izginijo za vse večne čase!

Najbolj žalostno in obsojanja vredno pa je to, da so tu nekateri komunisti povrh vsega še zlobni in maščevalni! Tako se je na pr. neki znani partijski ogleduh nad ubogimi padlimi žrtvami še krohotal in zgražal nad »osvoboditeljico ljudstva«, sovjetsko armado, da »reakcionarnih tolp« (kar pomeni 95 odstotkov madžarskega naroda!) ni do kraja pokončala! In taki naj bi priborili delavskim množicam boljše življenje... Naj se skrijejo v mišje luknje, ker niso vredni, da nanje sonce svetli!

Titokomunistični hinavci

Pojav zase so seveda klavirne titovske figure, ki bi se rade z vsakršnim še tako žalostnim dogodkom okoristile. Borbo madžarskih protikomunistov so poklončili »socializmas« najprej ignorirali, nato pa previdno »odobravalis« in jo seveda tolmačili tako, kot je šlo to njim v račun. Hinavsko veselje in nasmehi sta njihovi edini odliki v teh zgodovinskih dneh v pričakovanju, da bodo izbruh sovraštva in prezira zatiranih narodov do komunizma na sploh prikazali kot »za- slugo« kakoga »maršala«, ki naj bi predstavljal edino izbiro... Toda tu se motijo! Tudi jugoslovanski narodi bodo nekoč zahtevali za vse komunistične zločince, svoje sedanje tlačitelje, kazni. In takrat bodo tudi razne kriške Tito-Maričke nehale živeti na račun sestradih jugoslovanskih ljudi in izkoriščati človeka po človeku.